

Ontwikkelplaat voor docent-onderzoekers in het mbo

De rol van docent-onderzoekers in het mbo groeit snel, maar is nog volop in ontwikkeling. Veel docent-onderzoekers herkennen het: je beweegt tussen onderzoek, onderwijs, innovatie en samenwerking, maar een gedeelde taal of concreet handvat om hierover in gesprek te gaan ontbreekt vaak. De *ontwikkelplaat docent-onderzoeker in het mbo* is een uitnodigend en visueel instrument dat helpt in dialoog te gaan over professionele ontwikkeling en doorwerking van onderzoek in de school. Het instrument is ontworpen in samenwerking tussen het practoraat Samen Onderzoekend Werken van mboRijnland, het practoraat Docentprofessionalisering van Landstede mbo, en experts van Hogeschool Utrecht. Dit artikel beschrijft waarom en hoe de ontwikkelplaat is ontworpen en hoe onderzoeksteams en practoraten er direct mee aan de slag kunnen. [ERICA WIJNANDS, MARJANNE HAGEDOORN](#)

DE DOCENT-ONDERZOEKER IN BEWEGING

De afgelopen jaren is praktijkgericht onderzoek in het mbo sterk gegroeid door de opkomst van practoraten en onderzoeksteams (Consortium Tools voor Teamleren, 2022; Van der Meer et al., 2023). Dit praktijkgericht onderzoek wordt vaak gedaan door docent-onderzoekers: mbo-docenten die ook een rol hebben als onderzoeker, een jonge en nieuwe rol die volop in beweging is. Van docent-onderzoekers in het mbo wordt verwacht dat zij hun onderzoek verbinden met (beroeps)innovaties, het onderwijs, en de organisatie. Dit is geen gemakkelijke opgave. Eerder onderzoek laat zien dat docent-onderzoekers een breed palet aan activiteiten en taken combineren (zie artikel Hagedoorn et al. in vaktijdschrift Profiel, 2023, nummer 4). Ze voeren praktijkgericht

onderzoek uit, begeleiden collega's, ontwikkelen onderwijs en leggen verbindingen binnen en buiten de school. Daarbij bewegen ze voortdurend tussen verschillende belangen en verwachtingen.

Die veelzijdigheid maakt het werk betekenisvol, maar ook complex. De variatie in taken, positionering en verwachtingen binnen instellingen laat zien dat gedeelde taal en een concreet handvat ontbreken om hierover het goede gesprek te voeren en op de rol te reflecteren. Dat maakt het lastig om verwachtingen te verhelderen, keuzes te maken of ontwikkeling gericht te stimuleren. De *ontwikkelplaat docent-onderzoeker in het mbo* is ontworpen om de rol van docent-onderzoeker op een herkenbare manier in beeld te brengen en daarmee het goede gesprek en reflectie te ondersteunen.

EEN INSTRUMENT UIT DE PRAKTIJK, VOOR DE PRAKTIJK

De basis voor de ontwikkelplaat is het eerdergenoemde praktijkgericht onderzoek van Hagedoorn en collega's (2023) naar de rol, positionering en professionele ontwikkeling van

PRAKTIJKGERICHT
ONDERZOEK IN HET MBO
IS STERK GEGROEID

docent-onderzoekers. In dit onderzoek werden interviews met docent-onderzoekers van verschillende mbo-instellingen afgenomen en op basis daarvan portretten van docent-onderzoekers gevormd. Vervolgens zijn tijdens landelijke practoraten-

ONTWIKKELPLAAT DOCENTONDERZOEKER IN HET MBO

samen doorwerking creëren

Figuur 1. Ontwikkelplaat Docent-onderzoeker mbo

dagen (2022-2025) aanvullende portretten verzameld en terugkerende patronen en spanningsvelden in het werk van docent-onderzoekers op het mbo in kaart gebracht.

Deze inzichten legden de basis voor het ontwerp van de ontwikkelplaat. In diverse kalibreersessies en in co creatie met docent-onderzoekers, practoren, programmaleiders en onderzoekers uit mbo en hbo is de plaat aangescherpt. De ontwikkelplaat is daarmee stevig geworteld in de dagelijkse praktijk van docent-onderzoekers en in de (praktijk)kennis die daarover de afgelopen jaren is opgebouwd.

Het resultaat is een visueel en dialogisch hulpmiddel dat acht samenhangende elementen van de rol van docent-onderzoeker zichtbaar maakt. Denk aan praktijkgericht onderzoek doen, onderzoekend werken aan

innovaties, netwerken en verbinden, en het begeleiden van collega's. De elementen zijn niet normatief: ze geven richting, maar laten ruimte voor eigen invulling. Dat maakt de ontwikkelplaat breed inzetbaar, van startende docent-onderzoekers tot ervaren practoraatsteams.

DE KRACHT VAN DE ONTWIKKELPLAAT

Onderzoeksteams en practoraten in het mbo kunnen de ontwikkelplaat voor docent-onderzoekers in het mbo gebruiken om:

1. Zichtbaar te maken wat vaak impliciet blijft

Het werk van docent-onderzoekers betekent laveren tussen rollen, belangen en verwachtingen. De ontwikkelplaat maakt die complexiteit bespreekbaar door middel van de

Inhoud van de ontwikkelplaat

- > Acht samenhangende elementen van de rol van docent-onderzoeker
- > 'Denk aan' bullets per element
- > Ruimte voor eigen interpretatie en invulling
- > Een Wegwijzer met werkvormen voor reflectie, dialoog en teamontwikkeling

acht samenhangende elementen en de beschrijvingen daarvan in 'denk aan' bullets. Zo ontstaat overzicht en herkenning

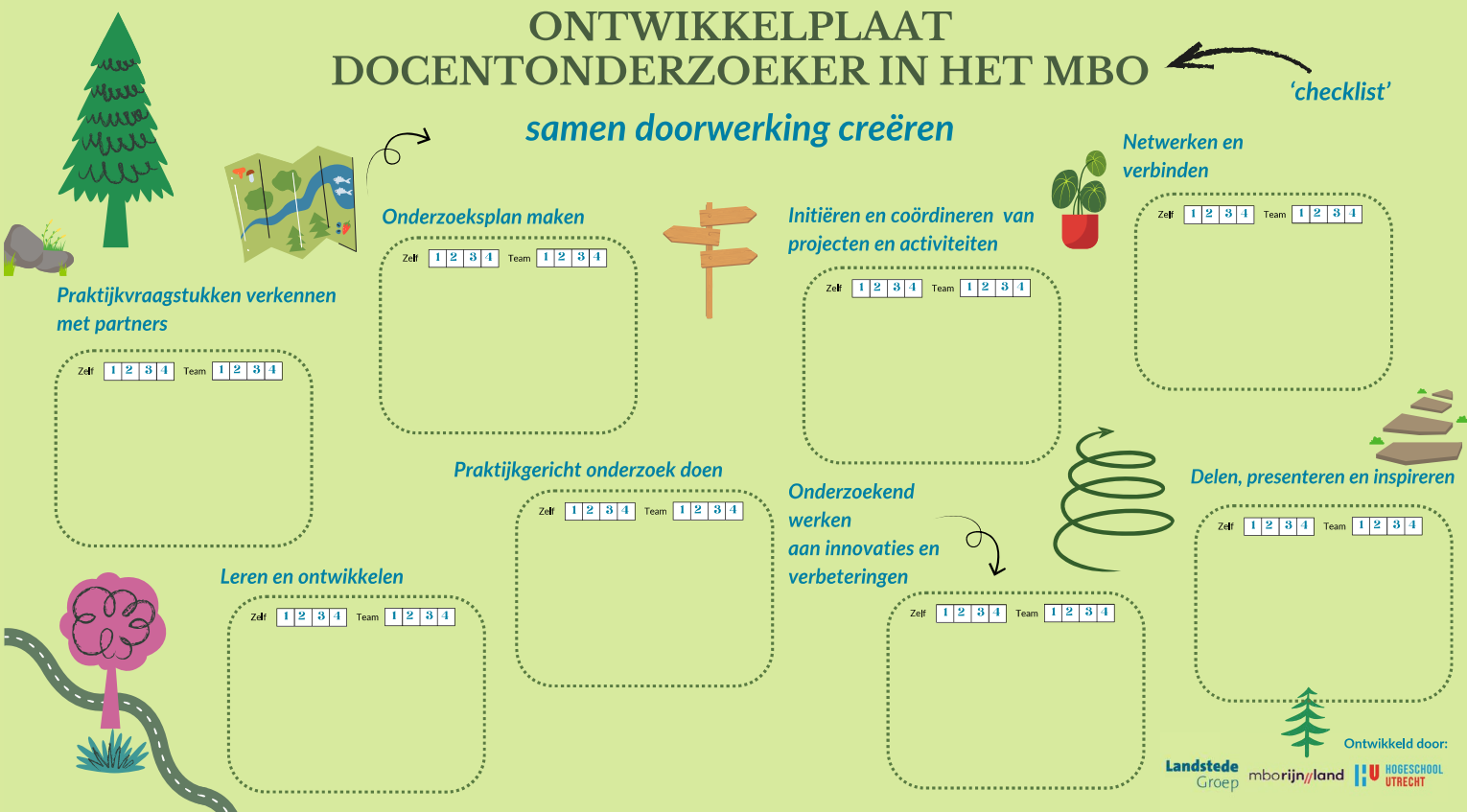
2. Een gedeelde taal te creëren

Wanneer onderzoeksteams of practoraten dezelfde begrippen gebruiken, wordt het makkelijker om samen keuzes te maken. Wat bedoelen we met onderzoekend werken? Welke rol pakken we in een innovatieproces? »

ONTWIKKELPLAAT DOCENTONDERZOEKER IN HET MBO

'checklist'

samen doorwerking creëren

Figuur 2. Checklist uit Wegwijzer Ontwikkelpaalt

Waar liggen onze gezamenlijke ambities? De ontwikkelpaalt helpt om dat gesprek te voeren.

DOCENT-ONDERZOEKERS COMBINEREN EEN BREED PALET AAN ACTIVITEITEN EN TAKEN

3. Professionele ontwikkeling te stimuleren

Reflectie en dialoog zijn belangrijk voor groei. De ontwikkelpaalt nodigt uit om stil te staan bij de eigen ontwikkeling van docent-onderzoekers, maar ook om samen te ontdekken wat nodig is om onderzoek in de school te laten doorwerken.

DE ONTWIKKELPLAAT GEBRUIKEN

De ontwikkelpaalt is ontworpen als dialooginstrument. De begeleidende wegwijzer bevat verschillende concrete werkvormen die je direct kunt inzetten. Deze werkvormen helpen om perspectieven te delen, patronen te herkennen en concrete groeistappen te formuleren. Drie voorbeelden worden hieronder kort toegelicht:

Breng je eigen werk en ontwikkeling in beeld

Leg de ontwikkelpaalt voor je neer en markeer waar jouw werk zich vooral afspeelt. Welke elementen krijgen veel aandacht? Welke minder? Wat zegt dat over jouw rol en ambities?

Reflecteer samen op werk en ontwikkeling

Gebruik de ontwikkelpaalt als gespreksstarter in je onderzoeks-

team. Waar liggen gezamenlijke sterktes? Welke elementen verdienen meer aandacht? Wat betekent dat voor de samenwerking?

Maak een kletsplot

Schrijf vragen op die passen bij de acht elementen, stop ze in een pot, trek er steeds één en ga in gesprek. Zo ontstaat een luchtige, maar inhoudelijke dialoog over onderzoekend werken en professionele groei.

DE CRUCIALE ROL VAN DOCENT- ONDERZOEKERS IN SAMEN DOORWERKING CREËREN

Onderzoek laat zien dat doorwerking van praktijkgericht onderzoek niet vanzelf ontstaat (Brouwer et al., 2024; Vadanescu et al., 2024). Het vraagt om docent-onderzoekers die actief verbindings leggen tussen onderzoek en onderwijs, tussen collega's, management en beleid, tussen

Elementen in het werk van een docent-onderzoeker

- > *Praktijkvraagstukken verkennen met partners*
 - > *Onderzoeksplan maken*
 - > *Praktijkgericht onderzoek doen*
 - > *Initiëren en coördineren van projecten en activiteiten*
 - > *Onderzoekend werken aan innovaties en verbeteringen*
 - > *Netwerken en verbinden*
 - > *Delen, presenteren en inspireren*
 - > *Leren en ontwikkelen*
- Verwijzing naar de ontwikkelplaat en wegwijzer, [klik hier](#).

de onderwijsinstelling en externe partners. De ontwikkelplaat ondersteunt dat proces door ruimte te maken voor reflectie, afstemming en strategische keuzes.

Voorbeeld: In het kader van doorwerking kunnen docent-onderzoekers en hun onderzoeksteams met het instrument reflecteren op het element 'delen, presenteren en inspireren'. In de 'denk aan' bullets staan bij dit item: collega's motiveren inzichten uit onderzoek te benutten, en onderzoeksresultaten presenteren en delen binnen en

DOORWERKING VAN PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK ONTSTAAT NIET VANZELF

buiten de school. Maar óók: toepasbare producten maken en delen, en inspireren om in co-creatie praktijkkennis te ontwikkelen. Hulpvragen daarbij, die bijvoorbeeld in de kletsput gebruikt kunnen worden, zijn: hoe deel of presenteer jij onderzoek en inzichten op een manier die anderen raakt en inspireert? Of:

Hoe geef jij vorm aan toepasbare en out-of-the-box producten vanuit jouw onderzoek? Of: hoe motiveer jij betrokkenen om met jouw onderzoeksresultaten aan de slag te gaan? Deze vragen helpen docent-onderzoekers hun werk beter te positioneren en hun bijdrage zichtbaarder te maken. Door met hun practoraats-team ambities en ontwikkelvragen op het terrein van 'delen, presenteren en inspireren' te formuleren, kan het instrument helpen om vervolgens met elkaar concrete acties af te spreken om verbeteringen op dit punt te bereiken.

De ontwikkelplaat is niet 'af'. Het instrument blijft zich ontwikkelen, net als de rol van docent-onderzoeker zelf. Tijdens workshops en bijeenkomsten worden nog steeds ervaringen opgehaald die helpen om het instrument verder te verfijnen. Zo blijft de ontwikkelplaat een levend hulpmiddel dat meebeweegt met de praktijk.

CONCLUSIE

De ontwikkelplaat docent-onderzoeker in het mbo biedt een concreet, toegankelijk en uitnodigend instrument om samen te werken aan professionele ontwikkeling en doorwerking van onderzoek. Het maakt de veelzijdigheid van de rol zichtbaar, zorgt voor gedeelde taal en stimuleert reflectie en dialoog. Daarmee draagt het bij aan sterkere onderzoeksteams, betere verbinding tussen onderzoek en onderwijs en meer impact van praktijkgericht onderzoek in het mbo.

Wie onderzoekend werken in het mbo wil versterken, vindt in de ontwikkelplaat voor docent-onderzoekers een stevig startpunt. Wij nodigen iedereen uit hiermee aan de slag te gaan, de werkvormen uit te proberen en te ontdekken hoe het gesprek over de rol en de ontwik-

keling van de elementen nieuwe energie en richting geeft. ■

- ERICA WIJNANDS IS DOCENT-ONDERZOEKER BIJ HET PRACTORAAT SAMEN ONDERZOEKEND WERKEN VAN MBORIJNLAND, DOCENT VERPLEEGKUNDE EN DOET PROMOTIEONDERZOEK BIJ DE OPEN UNIVERSITEIT | EWIJNANDS@MBORIJNLAND.NL | [ZIE LINKEDIN](#)
- MARJANNE HAGEDOORN IS PRACTOR BIJ HET PRACTORAAT DOCENTPROFESSIONALISERING BIJ LANDSTEDE GROEP EN DOET PROMOTIEONDERZOEK BIJ DE OPEN UNIVERSITEIT | MHAGEDOORN@LANDSTEDEGROEP.NL

- > *Er zijn meer werkvormen te verkrijgen via [deze link](#).*
- > *Bekijk tevens [de Tijpcast](#) over docent-onderzoekers in het mbo*

Bronnen

- > Brouwer, P., Van Kan, C., Wolf, M., & De Lange, M. (2024). Benutting van kennis uit onderzoek bevorderen in het onderwijs: hoe doen practoren dat? [Tijdschrift OnderwijsPraktijk Studies](#).
- > Consortium Tools voor Teamleren. (2022). [Samen onderzoekend werken in het MBO](#).
- > Hagedoorn, M., Timmerman, J., Brouwer, P., & Wijnands-Pot, E. J. C. (2023). De rol van de docentonderzoeker: een onontgonnen gebied in het mbo. [Vaktijdschrift Profiel](#).
- > Vadanescu, A., Kleine Deters, B., Wolf, M., & Lubberman, J. (2024). *Verkenning naar praktijkgericht onderzoek in het mbo*. Regioplan.
- > Van der Meer, M., Ritzen, H., Scheerens, J., & Stevens, R. (2023). Onderzoek in het mbo: De bijdrage van de practoraten. [Tijdschrift OnderwijsPraktijk Studies](#).